

Iäkkäiden ja vammaisten kotona asumisen tukeminen

Miten uudella tavalla yhteydenpitomahdollisuuksilla voidaan tukea iäkkäiden ja vammaisten turvallista ja virikkeellistä kotona asumista?

Nykytila ja haasteet

Ihmisten elinikä pitenee, suuret ikäryhmät eläköityvät ja palvelualoilta vähenee väki. Samalla suuri osa ikääntyvästä väestöstä haluaa asua kotonaan mahdollisimman pitkään. Teknisten taitojen kehittyessä kasvaa mahdollisuus hyödyntää verkossa toimivia palveluita. Ikääntyvän väestön sekä erityisryhmien, mm. vammaisten, kotona asumisen tueksi on olemassa ja kehitteillä monenlaisia palveluja, joissa palvelun tilaaminen tehdään tietoverkon välityksellä, mutta itse palvelun tai tuotteen toteuttaminen edellyttää fyysistä kuljetusta (esimerkkinä ruokapalvelut, lääkkeiden jakaminen, ostosten välittäminen, terveydenhuoltoon kuuluvien perusmittausten hoitaminen). Uudella tavalla palveluilla on mahdollista tukea vanhusten ja vammaisten edellytyksiä itsenäiseen, turvalliseen ja viihtyisään kotona asumiseen, ja vähentää samalla kuljetustarvetta. Asiakkaiden näkökulmasta palvelujen saanti ja mahdollisuus kotona asumiseen helpottuu. Omaisten yhteydenpitoon löytyy uusia tapoja. Maaseutumaisien kuntien vetovoima ja palvelujen järjestämismahdollisuus säilyy myös ikääntyvän väestönosan näkökulmasta ja kuntalaisten tasavertaisuus lisääntyy. Uudet palvelut helpottavat kuntien henkilökunnan työtä. Paremman koordinaation myötä kuljetukset tehostuvat ja laitoshoitokustannuksissa voidaan säästää kun iäkkäät voivat asua pitempään kotona. Yrityksille avautuu uusia liiketoimintamahdollisuuksia. Kuljetusten yhdistäminen ja järjestäminen vähentää liikenteestä aiheutuvia päästöjä.

Erilaisia kehittämishankkeita palvelujen kehittämiseksi on käynnissä runsaasti. Yksityisen ja julkisen sektorin hankkeiden eriytyminen estää uusien, tehokkaampien käytäntöjen syntymistä. Kokonaiskoordinaatio ja pitkäjänteinen yhteinen kehittämisenäkemykset puuttuu.

Kokeilu

Kokeilussa selvitettiin kuljetuksia koskevan nykytilan mahdollisuuksia. Lisäksi tunnistettiin yhtymäkohdat käynnissä oleviin laajempiin ohjelmiin ja hankkeisiin. Asiaa sivuavia, laajoja hankkeita on vireillä STM:llä, VM:llä, TEMillä sekä TEKESillä.

Keskeiset tulokset

Kokeilussa havaittiin keskeisiä ongelmia ja esteitä asiakaslähtöisten palvelujen kehittymiselle ja laaja-alaiselle käyttöönotolle. Esimerkiksi palveluja on suunniteltu tähän asti yksittäisten kuntien käyttöön eikä ole välttämättä ajateltu loppukäyttäjää. Myös palveluiden kehittämisen hajanaisuus ja tilaajakohtaisuus estävät valtakunnan laajuisten toimivien ratkaisujen syntymistä. Kokeilun lopputuloksena voidaan todeta, että kuntien hankintakäytäntöihin, liikennelupalainsäädännön tuntemukseen ja kilpailutukseen tarvitaan muutoksia. Eri hallintokuntien yhteistyötä on lisättävä asiakkaan kannalta järkevien kokonaispalveluiden aikaansaamiseksi.

Johtopäätökset

Asian edistämiseksi tarvitaan yhteinen päätös ja tahtotila, mielellään poliittisella tasolla. Lainsäädäntöä ja toimintatapoja on kehitettävä tarvittaessa siten, että tehokas toiminta mahdollistetaan.